

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 21	Prenumerationspris. Helt år Emk 144: —. 1 månad „ 12: —. I Sverige: Helt år Kr. 9: —. 1 månad „ 0: 75. I Finland: Helt år Fmk 18: —. 1 månad „ 1: 50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt.	5 juli 1922

Sångfesten i Mariehamn.

Som bekant, anordnar Svenskfinland varje sommar på midsommardagen storartade sångfester, som kraftigt bidrager till att samla och väcka svenskfolket. Sångfesterna utgöra ett viktigt led i det svenska kulturarbetet i Finland, och dessa under varje år återkommande härliga festdagar vid midsommartid, då naturen står i sin fägring, glömmas sent av den som haft förmånen att vara med. Svenskfinland är ett sjungande folk, som sjunger bort sorgerna och genom sången stärker sina krafter för fortsatt självbevarelsekamp. Vi åiblänningar följa med intresse östsvenskarnas framgångsrika kamp under sångens fana, fast vi icke alltid själva kunna vara med — som åhörare förstås. Detta allt borde också mana oss till efterföljd i någon liten mån.

Sångfesten i år firades i Mariehamn på Åland och var i allt vällyckad. Rikssvenskarna voro med! Svenska band knötos! Svenskar kunna aldrig skiljas åt!

Utöver det korta referat över festen som ingick i senaste nummer av vår tidning, återge vi en livfull skildring av det rikssvenska inslaget i densamma som det är skildrat av märket Valois i finl. tidn. Hufvudstadsbladet.

„Det rikssvenska inslaget.

Från den vägen som leder till min vän, fallera, skall jag taga alla stenar, falleri fallera.

När stigen sålunda blivit jämnad och god, kom kulturel-

la ungdomsrörelsen från Stockholm över till Åland. Med sin ståtliga blå-gula fana i spetsen för tåget marscherade förbundsmedlemmarna upp på estraden i hundratal. Rikssvenska pennor och finländska pennor avskrevo känslornas värmemätare i det ögonblicket. Fanan och folkdräkternas färger kom den att stiga till höjdpunkten. Dessa, och ungdomen som bar fram dem, blevo föremål för sällsynt hyllning. Sådana bifallsstormar måste eka ut över haven både mot öster och mot väster. De måste fortplanta den kulturella rörelsen, som blivit drivkraft för gemensamhet. Kullor och marsar, folket från Floda, Rättvik, Leksand, Delsbo och alla andra trakter i Sverige stod livslevande inför oss, så som Zorn, Arborelius och de andra målat det. En hymn till Sverige, ett festtal, några ord i dikt, och sommarvägen var byggd mellan folken, lika hög och strålände som Vintergatans bro över dagens oro.

Spelmansstämman sade sitt ord, och stråkarna fördes till dalmanspolkor, till gånglåt och forslåt och kyrkoton. Åhörarnas hjärtan värmdes. „Sjung, sjung, brusande våg. Visorna dina vet jag”.

Ringarna och paren dansade sedan som stråkarna ville det och urgammal sed fordrar. Folkvisedanslagets och Folkdansringens uppvisning gjorde intryck genom glädjen och säkerheten i rörelserna. Dans och musik sammansmälte till ett harmoniskt helt. Stilen var strängt bibehållen. Till kulturell ungdom hör även kroppsövningarnas behärskannde. Gymnastikprovet bestods

utmärkt väl av resliga unga män. Löjtnant Martin Uhlén förde tappert fram ett för oss i många avseenden nytt program. Publiken blev intresserad och rycktes med av denna hurtiga trupp, som i smidighet och system gick sin egen väg. Att kraften inte saknades i de nordiska männens led, betydde mycket för framgången. Något „olympiskt” uppträdande avsågs ju inte.

Skall jag sedan öppna dörarna till Svenska gillestugan för dem som inte voro med, gäller det att öppna parkporten på vid gavel. Ty „stugan” måste slå ut väggarna och bjuda festdeltagarna taga plats på marken mellan träden. Så stor var anslutningen. Vid åländska gårdar har grinden i gårdet ofta ett „solmotiv”. Från grindens mitt gå solstrålar åt alla håll. Till Gillestugan gick vi säkert genom en dylik grind, ehuru vi inte såg den. Ty något så soligt, så glatt och friskt som vi dessa timmar upplevde, kan man inte komma till genom någon annan port än solens egen.

Delsbostintans glada löje smittade alla, om hon „hämtade Fresk luft”, eller annars prisade sitt Delsbo och sina helsingar, spelade sina vallarelåtar eller slösade med den smittande humor, som är hennes personliga rikedom.

Spelmännen kommo vid gillet än närmare sin publik. Gamla dalmasar och värmlänningar, som vaktat folkskatten i fiolerna, togo till ordet, innan de spelade. De berättade, huru forskarlen och necken lära spelmannen sina konster och knäppar, huru mjölnaren i kvarnen måste spela sin vals

när rösterna ständigt ljuda i viss ton. Och vi förnummo ur de gamla ord, att t. o. m. strömkarlen i deras strida vatten är släkt med vår egen och går igen i folktron liksom han. Om spelmannen sitter tre torsdagsnätter vid forsen och uppmärksamt lyssnar till neckens spel, skall han den tredje natten se honom själv dyka upp för att lära den väntande sin konst. I de första repriserna av forslåten hör man neckens knäppar och toner högre än lärjungens, medan forsens brus ständigt dallrar i strängarna. Men småningom bli de två samspelta, och då är torsdagsnattens gåva för alltid den spelmannens egendom.

Danslaget fyllde åter gillestugan med glädje och med färger. Det vävde det rikssvenska inslaget fast och stadigt i festväven. Och nu skall det aldrig kunna tagas därifrån.

Och vi, som år efter år följt det sjungande svenskkolkets väg till midsommarens mötesplatser, skola från dessa åländska dagar bevara ett underbart minne om huru det rikssvenska ungdomsinslaget var fritt från allt sådant, som kunde skilja svenskar åt. Detta ungdomsförbund har valt kulturvägen

som går över nordiska länder och hav, från fädrens skymning till allas vår hägrande framtid."

Lovisa Karolina Lindström

Den 21 juni avled på Wormsö änkefrun Lovisa Karolina Lindström. Den avlidna, som 4 år överlevat sin man klockaren Johan., var född den 11 oktober 1837 på Wormsö. Hennes moder härstammade från Sverge och fadern var Dagösvensk. Över ett halvt sekel hade hon så att säga varit omgivningens stödjepelare och det finnes ej många sockenbor, som icke anlitat hennes råd och hos henne sökt hjälp i så många saker.

Under de 2 sista åren var hon till följd av den höga åldern mera svag och bräcklig, men hade dock till det sista sina själskrafter i behåll, tills nu den spanska sjukan, understödd av ålderdomssvaghet, nedbröt henne. Johannedagen den 24 juni nedbäddades stoftet på Wormsö kyrkogård.

Jordfästningen förrättades av kyrkoherden John Klasson, som i varma ordalag tolkade den hädangångnas ädla personlighet och betydelsefulla värv. Riksdagsmannen H. Pöhl tolkade de talrika vännernas och anhängarnes tacksamhet till den gamla trogna kämpen.

Den avlidna uppnådde en ålder av 84 år 8 månader 10 dagar och fick se sina avkomlingar i tredje led. Av hennes 9 barn, som de sista årens svårigheter skilt från varandra och skingrat ut i världen, kunde blott hennes yngsta dotter med sin familj (fam. Pöhl) närvara vid den sista färden.

Frid över hennes minne!

H—r.

Handelsfördraget mellan Finland och Estland.

Riigikogu har godkänt handelsfördraget mellan Finland och Estland. Fördraget föredrogs i Finland för republikens president för ratificering.

Kvinnfolkstämper.

Av Josefina Bengts.

(Ur „Västra Nyland".)

(Forts.)

Då sent omsider vid sovdags brudgummarna kommo hem och voro så pass väl trakterade, att Johannes satt och sov i karran och talman fick taga hjälp för att få hästen urspänd, så kan man förstå, att Sipu-Peter var trodd.

Sanningen att säga hade de nog varit inne och hälsat på Blåsten ett tag på hemvägen, sedan ärendet hos prosten först var ordentligt utträtt. Men det betydde intet, hur de än bedyrade att allt var klart vad lysningen beträffade. Bruden och Kärrasbackamor och talmanskan, som liksom kände sig ansvarig för mannens handlingar, larmade hela lördagsafton, så det var rent förskräckligt att höra. Bruden sade, att nog fick talmansskjortan, så färdig den var,

ligga i kistan till dess hon fått säkra visshet om hur det stod till i den här saken. Och byskvinnfolket sannade med i allt, och det led inemot midnatt innan allt var utsagt som sägas skulle och deras syndiga munnar tystnade.

Tidigt på söndagsmorgonen satte bruden svartkjolen på och tog Sipu-Lotta med sig till följe och gick ginvägen över skogen till kyrkan för att höra, om prosten den dagen hade något att säga från predikstolen om henne och Johannes.

Gud förlåte hennes syndiga män kvällen förut! Där hörde hon tydligt med sina egna öron ungkarlen Johannes Savulins och pigan Hedvig Kristina Gustavsdotters tillämnade äktenskap för första gången tillkännagivas. Annåda den Sipu-Petter bara hon kom hem och fick tag i honom!

Det första hon ändå gjorde när hon kom hem var att föra skjortan åt talman och tacka honom för allt besvär. Och Johannes hade ett upptäljt

spadblad, som han för sin del förärade talman, fastän det inte var brukligt med mer än skjortan.

Tredje lysningsdagen blev det vigsel i sakristugan och så var saken klar.

De nygifta hyrde en liten kammare av en gammal herrskapsjungfru, och Hedda skulle få ha del i jungfruns kokspisel i stugan.

I början artade sig detta kökssamliv rätt bra. Men då jungfrun var konstig, som gamla herrskapsjungfrur äro, och Hedda argsinnt och ojämsam, så blev det snart omöjligt med den inrättningen.

Tre månader hade gått och Hedda började tala om stugan, som hon egentligen hade tänkt på lika lång tid som hon haft Johannes i tankarna.

— "Bygg nu stuga av tre bräder, som är allt vad material jag har", sade Johannes.

Men Hedda höll på och kallade om bygget ända tills vattenåmbaret damp i golvet, och det var hon som gav knuffen.

Ett stort vattenkraftprojekt ur Narvaflodens vattenfall.

Samtidigt med att man i Finland skridit till utnyttjandet av Imatras vattenkraft, projekteras här i Estland anläggandet av en hydroelektrisk central för utvinning av cirka 70,000 hk. ur Narvaflodens vattenfall. Terrängförhållandena äro synnerligen gynnsamma: genom en kanal av 2,2 km. längd och omkring 30 m. bredd kan hela den praktiskt användbara fallhöjden och vattenmassan utnyttjas. Medelvattenmängden anslås till 300 m³ per sekund, under förutsättning av en reglering av Peipus-sjön; den användbara fallhöjden är i medeltal 20,7 m. Kanalen löper genom et kalkstensskikt och den genom kanalsprängningen erhållna kalkstenen kan användas för uppförande av kraftcentralens byggnader. Enligt det projekt, som utarbetats av „Narwa Hüdro-Elektrijaama Projekterimisbüro”, skola efter hand 6 Francisturbiner om 12,000 hk. varje uppställas, vilka driva direkt kopplade 6,000 volts växelströmgeneratorer. För ö-

verföring av cirka 55 mill. kilowatt-timmar per år till Reval-distriktet skall anläggas en 110,000 volts högspänningsledning av omkring 220 km. längd. Anläggningskostnaderna för kraftverket beräknas stiga till 1 milliard mark och anläggningskostnaderna för högspänningsledningen till 330 mill. mark. Då avsikten emellertid är att fullt utbygga kraftverket först i en framtid, då en del av den utvunna energin kan försäljas, till Ryssland, behövas till en början endast 800 mill. marks kapital, varav staten komme att teckna 300 mill., samt städer, fabriker och privata kapitalister resten. Återstoden 300 mill. skall troligen anskaffas genom utgivande av obligationer.

Kraftcentralen skall i främsta rummet betjäna industriens och järnvägarnas behov och sålunda bidra till att övervinna den i Estland rådande bränslebristen samt att öka de industriella utvecklingsmöjligheterna.

— **Hyllning åt i Estland fallna finländare.** På föranstaltande och bekostnad av Estlands

lanthushållningssällskap har den gravplats invid Gamla kyrkan i Helsingfors, där i Estland stupade finländare jordats, vackert dekorerats med blommor och en krans har nedlagts av sällskapet, vilka varit ditresta för att besöka utställningen i Tammerfors.

Utlandet.

Frågan om det svenska stiftet i Finland.

Undervisningsministeriet kommer att uppgöra förslag till proposition.

Enligt vad vi erfarit, kommer undervisningsministeriet att uppgöra förslag till riksdagsproposition angående inrättande av ett svenskt biskopstift samt förelägga propositionen regeringen för avgörande.

Såsom känt har undervisningsministeriet föreslagit, att ett anslag om 179,000 mark skulle upptagas i budgeten för nästa år för det nya biskopstiftet. Statsrådets finansutskott har enhälligt förordat anslagets upptagande i budgetförslaget.

Jungfrun kom till och lade sig i saken, Johannes sade sin mening och det hela slutade med, att jungfrun sade upp det unga paret till flyttning efter två veckor.

Änger och grämelse kom över Johannes. Han förstod inte sig själv, förstod inte hur han kunnat ge sig kvinnfolket så i våld och låtit lura sig till den grad, att han flög i gifte med ett sådant stycke! — Om inte sergeanten skulle ha varnat honom! Nu kunde han inte för skams skull gå till Högåsen och tala om spektaklet; och ändå behövde han få tala med någon om hur han skulle ställa det.

Han gick till gamle häradsdomarn, talte om sitt elände och bad om råd.

— „Nog måste du gå till en klokare karl än jag”, sade häradsdomarn. „Jag förstår mig inte på sådana saker. Gå till rådmann Broberg i stan”.

— „Den ska ha mycket pengar, som ska gå till herrarna”,

sade Johannes. Men han tänkte på saken. Och så gick han.

Rådmannen rådde honom att resa utrikes en tid, så skulle nog saken sedan kunna ordnas.

— „Då tränger jag fara ner till skären”, tyckte Johannes. Och så for han.

Tyst och sakta lämnade han ungmor och gav sig i väg långt ner till yttersta skären, där han var bekant med en gammal fiskare. Den lilla holmen låg så långt från stråtvägarna, att sällan andra än himmelens vindar och luftens fåglar funno vägen dit. Där var Johannes nästan som i utlandet, tyckte han, undan allt som den lede frestaren i kvinnfolks-gestalt dragit honom i.

Men mitt i all grämelse föll fjällen med ens från hans ögon och han såg, vilken stor nytta han ändå hade av allt detta. Hade han ej kommit i det Jär giftet, så hade det aldrig i tiden blivit någon skäriresa av för honom, den skäriresa, som han tänkt på i så många år, men aldrig haft tid till. Allt

är bäst som sker och vår Herre har sin mening med allt.

Nu började för honom ett nytt liv med fiske och allt som hörde det yrket till. Den gamle fiskaren, som var en utspekulerad mästare i allt vad fiskfångst hette, lärde honom hur han skulle söka goda abborgrund och hur han skulle passa på vid nytändning då det kommit värme efter regn, hur bragder och båtar skulle göras och skötas och mycket annat. Och Johannes var en uppmärksam lärjunge. När han varit i skolan något över ett år, var han lika utspekulerad i alla fiskfångarkonster som den gamle fiskarn själv.

När han så av kyrkfolket fick höra att Hedda i förargelisen tagit tjänst som ladugårdspiga på en herrgård uppe i finnmarken och sagt att hon aldrig ville se Johannes för sina ögon mer, tyckte han, att han gärna kunde fara till hemtrakten igen för att fånga fisk åt sergeanten. På våren, då isen gått upp, for han.

Den stora utställningen i Tammerfors.

Det är Finlands XII allmänna lantbruksutställning som nu under 10 dagar i slutet av juni ägt rum i Tammerfors. Den har varit mycket omfattande, och närvarande utländska gäster ha funnit densamma synnerligen imponerande. Publikfrekvensen har närmast sig 300,000 personer.

Den inrepolitiska situationen våldsamt tillskärpt i Tyskland med anledning av Rathenaus mord.

Berlin, 28 juni. (R—e.) Den inrepolitiska krisen har åter skarpt tillspetsats. Kompromissförslaget i spannmålsfrågan har avböjts av ekonomiska utskottet. Rikskanslerns konferenser med partiledarna ha hittills varit resultatlösa. De borgerliga parlamentarikerna räkna bestämt med möjligheten av riksdagens upplösning, emedan vänsterpartierna vilja genomdriva sina i samråd med fackförbunden uppställda fordringar på lagligt skydd för republiken, och hoppas uppnå stor

Det blev färskfiskdagar på Högåsen som aldrig förr. Johannes fick bygga sig båt och skaffa nymodiga fiskdon av alla de slag han sett där nere i skären. Han drog upp både stort och smått. Han förstod till och med att få ål, som sergeanten icke smakat på år och dag. Pigorna på Högåsen stekte och fräste så att fiskoset svepte kring by och backar. Det blev en levnad! — Den vida far han mycket lär, tyckte sergeanten, och de där jämva kvinnfolkstämporna borde man med rätta välsigna nu lika mycket som man då svor i dem. Hade inte det där kvinnfolket med sina tämpor traslat med Johannes, så hade han suttit där ännu och lött deras gamla kastruller och lappat spruckna glasrutor och annat skräp, men aldrig fått tid att bege sig ut i världen och få lärdom i det som nyttigare och nödigare var.

majoritet i edn nya riksdagen genom användning av valparollen: „mot Rathenaus mördare, mot brödockrarna.”

Flertalssocialisterna ansågo vid fraktionsmötet i går riksdagsupplösning och nyval o-undvikliga. I högerkretsar motser man med stor oro de närmaste veckorna, emedan man befarar att valkampanjen, med hänsyn till den rådande upprörda sinnesstämningen i anledning av mordet på Rathenau, icke kommer att förlöpa utan störingar. Hårtill kommer ännu att gruvarbetarstrejk ställas i utsikt och att stor spännig råder inom övriga industrier.

Tysklands ekonomiska liv står inför en sådan skakning som aldrig förr.

Tyskland och Folkförbundet.

Ett uttalande av Lloyd George.

London, 26 juni. (F. N. B.) På en fråga i underhuset rörande Englands hållning med avseende å Tysklands upptagande i Folkförbundet svarade Lloyd George, att detta icke är en fråga, som gäller endast Britannien. Frågan gäller i främsta rummet Tyskland. Vad emellertid brittiska regeringen beträffar, kommer den att understöda ett förslag om Tysklands upptagande i förbundet. — Reuter.

Haagkonferensen.

De första överläggningarna med ryssarna.

Dessa sistnämnda pressa kreditfrågan i förgrunden. — Makterna å sin sida begära av ryssarna en detaljerad återuppbyggnadsplan.

Den 27 juni på f. m. sammanträdde Haagkonferensens båda underkommissioner för krediter och privategendom, båda under deltagande av ryska delegationen. Den första kontakten ägde rum vid underkommissionens för krediter sammanträde, vilket på ryssarnas önskan var den första gemensamma diskussionen. Av denna kommissions president, Avezzano, ombådog ryssarna att meddela den återuppbygg-

nadsplan som de ville framlägga redan i Genua. Ryssarna avböjde detta och uppställde motfrågan huruvida de i underkommissionen representerade regeringarna voro beredda till krediter. Därpå tillspordes de i detalj i vilken omfattning och för vilka ändamål krediter önska.

Litvinov framställde därpå frågan huruvida man över huvud taget vore beredd till beviljande av krediter. Englands och Frankrikes representanter meddelade att inga erbjudanden kunde göras innan ryssarna avgivit tillfredsställande förklaringar angående krediternas användande och kreditbeloppen.

En första konflikt beträffande privategendomen.

Haag, 29 juni. (F. N. B.) Ryska och icke-ryska kommissionerna ha sammanträtt. Därvid meddelade Litvinoff, att de av ryska regeringen beviljade egenskonscessionerna härröra sig av önskan att faktiskt återupprätta det ekonomiska livet i Ryssland, varvid beträffande dessa konscessioner innehavarna av privategendom före revolutionen icke kunna tagas i betraktande. De franska, belgiska och italienska experterna förklara att det är omöjligt att gå med på dessa förklaringar. Litvinoff anhöll därefter att uppgifter måtte lämnas honom beträffande totalbeloppet av de fordringar, som f. d. innehavare av privategendom i Ryssland uppställa. Denna anhållan har tagits under övervägande. — Havas.

Trotskyj uppges vilja bli Lenins ställföreträdare i sovjet.

Poslednija Novosti (Paris) säger sig ha inhämtat, att Trotskyj strävar efter att bli utnämnd till Lenins ställföreträdare i sovjet.

Nästa nummer av „Kustbon“ utkommer först efter två veckor.